

Saim Uysal

Enflasyonist süreçte düşen büyüme potansiyeli

Hafta içinde hem 2022 1. çeyrek büyüme rakamları hem de Mayıs ayı enflasyon rakamları açıklandı. “Gözlem” gazetesinde yazı yazmaya başladığımızdan bu yana sürekli ülkemizin “kronik enflasyon” sorununa değiniyor ve bu ana sorun radikal olarak çözülmeden “sürdürülebilir büyüme” sağlanamayacağı gibi geniş halk kitlelerinin büyümeden pay almalarının da mümkün olmadığını vurgulayıp duruyoruz. Bu tür enflasyonist süreçteki büyümelerde sabit gelirliler aleyhine gelir ve servet dağılımının bozulması da ayrı bir sorun olarak karşımıza çıkıyor.

Yeni açıklanan büyüme ve enflasyon rakamları da bu tespiti doğrulayan sonuçları gösteriyor. Ayrıca son açıklanan dış ticaret rakamları da izlenen ekonomi politikasının yanlışlığını bir defa daha gözler önüne sermiş durumda. Rekabetçi kurla başlayan süreç tüm zamanların en yüksek dış ticaret açığı ile sonuçlandı. İkiz açıklar (cari açık ve bütçe açığı) da hem kuru hem enflasyonu patlattı. Büyümeye ilişkin tespitlerimizi açıklamaya çalışalım: 2022 ilk çeyreğinde GSYH piyasa beklentisine paralel yüzde 7.3 oranında büyüdü. Sanayi yüzde 7.4, hizmet sektörü yüzde 14.9 oranında büyürken inşaat yüzde 7.2 küçüldü. Tarımda büyüme oranı ise yüzde 0.9 oldu. İlk çeyreğin dönemsel bazdaki büyüme oranı ise yüzde 1.2 de kaldı. Bu büyümenin ana ivmesi hizmet sektörü ile finansal gelirlerden oluştu. İç ve dış talep bu dönemde canlılığını devam ettirdi. İç talepte kredi genişlemesi önemli rol oynadı. Dış talepte ise azalan bir trend genişlemesi görüyoruz. Sabit sermaye stoku artışına dayalı olmayan bir büyüme var. Özel ve kamu yatırım harcamaları kaynaklı büyüme yaratılamıyor.

Son üç yılın ilk çeyrek büyümelerine bakıldığında refah ve kalkınma ile gelir dağılımı açısından çelişkilerin devam ettiği görülüyor. Büyüme büyük ölçüde sermaye gelirleri lehine emek gelirleri aleyhine seyrediyor. Bu

enflasyonist gelişmelerle sağlanan büyümenin sürdürülebilirliği zor. İlk çeyrekte ücretli çalışanların sayısı ve çalışma saatleri arttığı halde iş gücü ödemelerinin GSYH den aldığı pay yüzde 31.5'e düştü. Mevsimsellikten arındırılmış oran yüzde 24.6 ile yeni bir dip yaptı. 2019 dan beri keskin düşüş var. Bu oran 2001 krizinden bile düşük seviyede. Ücret artışları birkaç ay içinde erdiği gibi ilave artışlara rağmen aynı satın alma gücüne de bir türlü ulaşamıyor. Ücret-enflasyon-ücret sarmalı söz konusu olacak. Dolar bazında kişi başı GSYH 9383 dolara düştü. Ülkemizde yaşayan ve bir kısmı kaçak çalışan mültecileri de dahil ederek kişi başı gelir hesaplamak daha doğru bir yaklaşım olacak. Bu durumda daha aşağı tutarda bir milli gelir seviyesine geliyoruz. Fakirleştiren büyümenin dörtte birinin küresel nedenlerden, dörtte üçünün de kendimizin yarattığı enflasyon olduğu görülüyor. Çeyreklik büyümeler yıllarca yüzde 5 olan ortalama büyüme potansiyelinin yüzde 3'ere düştüğünü ifade ediyor. Bu yıl büyümesi de bu civarda olacak.

Mayıs ayına ait enflasyon rakamları TÜİK tarafından açıklandı. TÜFE beklentilerin hayli altında aylık yüzde 2.98, yıllık yüzde 73.50 oldu. ÜFE ise aylık yüzde 8.76 artarken yıllık bazda yüzde 132.16 ya çıktı. Ulaştırma yüzde 107.62, gıda ve alkolsüz içecekler yüzde 91.63, ev eşyası yüzde 82.08 oranında arttı. En yüksek artış alkollü içecekler ve tütünde gerçekleşti. 144 temel başlığın (amaca göre bireysel tüketim sınıflandırması) 130'unda artış gerçekleşti. ENAG aylık yüzde 5.46, yıllık yüzde 160.7 enflasyon oranlarını açıkladı. 12 aylık ortalama artış oranı yüzde 80.38 oldu. ÜFE-TÜFE arasındaki makas yüzde 58.7 ye yükseldi. Enflasyonun bu seviyeye ilişkin geldiği noktayı değerlendirmeye gelince; Çekirdek enflasyonun B endeksinde yüzde 61.6'ya, C endeksinde yüzde 56'ya ÜFE'de yüzde 132.16'ya geldiği ortamda enflasyonun düşüş trendine girdiği kanaatinde değiliz. TÜİK'in enflasyona ilişkin bazı verilerin yayımını durdurması enflasyonun düşüş trendine rastlaması bize ilginç geliyor. Örneğin: Mayıs ayı verilerinde madde sepeti yer almadı. Döviz kuru istikrarsızlığı enflasyonu besleyen en önemli neden. Zira ithal girdili üretim yapımız var. Bu şekilde oluşan maliyet enflasyonu yoluyla arz enflasyonunu, genişleyici kredi politikasıyla da talep enflasyonunu körüklüyoruz. Bu da tüketicileri yüzde 14 komik politika faizi oranıyla harcamaya yönlendiriyor ve enflasyonu besliyoruz. Sonuçta risklerimizi artırıyor güven bunalımı yaratıyoruz.

Kur Korumalı Mevduat toplamı 904 milyar TL'nin yaratacağı kur farkı tutarı da yaklaşık 80 milyar TL olduğu ortamda ekonominin yönetilemediği açıkça görülüyor. TÜSİAD başkanının dediği gibi "Dünyada en yüksek enflasyona

ve en yüksek risk primine sahip ülkemizin enflasyon problemini yüzde 8-9 küresel enflasyon oranlarıyla paralel görmek doğru bir yaklaşım değil. Ülkemizde son 4-5 yılda enflasyon dinamikleri bozuldu. Para politikası ve TCMB etkisizleştirildi. Hataların çoğu küreselden değil i nedenlerden geliyor. zm için yapılması gereken dünyanın uyguladığı yöntemlere başvurmak. Gecikilen her geçen gün ödenecek bedel artıyor”